

הזנת העגלות בחוקוק

בר ובקבוצה השניה — השאר. כל עגלה מקבלת 300 ליטר חלב מלא במשך 3 חודשים; עגלות שפיגרו בהתפתחותן מחמת מחלות וכדומה, וכן העגלות ילידות סוף מרץ—תחילת אפריל, שגדל לתן חלה בעונת החום, מקבלות תוספת של 50 ליטר חלב והן נגמלות בגיל של $3\frac{1}{2}$ חודש. תערובת מזון מרוכז, שחת אספסת וירק אספסת מוגשים לעגלות כרצונן עד הגיל של 4 חודשים; מגיל זה ואילך מגבילים את מנת המזון המרוכז ל-2 ק"ג ביום, אולם ממשיכים בהגשת שחת אספסת כרצונן.

העגלות מקבוצה א', ילידות אוגוסט-אוקטובר, הינן בנות 5—6 חודשים בפברואר ומוציאים אותן אז למרעה הטבעי; ב-2—3 החודשים הראשונים של עונת הרעיה הן מקבלות בערב, בחזרון מה-מרעה, ק"ג אחד תערובת ר-2—3 ק"ג שחת אספסת, וזה — לשם מניעת עיכוב או "משבר" בהתפתחות ובגדילה. עד ל-3 חודשים שלפני ההמלטה משמש המרעה הטבעי, הירוק והקמל, את בסיס האספקה העיקרי לעגלות אלה.

העגלות מקבוצה ב', מהמלטות נובמבר-אפריל, אינן יוצאות למרעה הטבעי בשנה הראשונה לחייהן מפאת גילן הרך והזנתן עד לגיל של 6—8 חודשים ניתנת להן באיכוס; מגיל זה ואילך הן רועות חצי יום בעשב הסודאני או במרעה הזרוע התרבותי שבקירבת הנקודה, אחרי רעיית הפרות, ובאיכוס ניתנת להן שחת כרצונן (בגיל הרך — שחת משובחת, ובגיל מבוגר יותר — שחת גסה). למרעה הטבעי יוצאות העגלות מקבוצה זו בפעם ראשונה בהגיען לגיל של 10—12 חודש. יוצא איפוא שכל עגלה נהנית משתי עונות רעייה במרעה הטבעי עד להמלטתה הראשונה.

בעונות הקיץ, כשרועים בקמל, נהנות העגלות גם מרעיה בשטחי מספוא ירוק, כ-2—3 שעות ביום בשטחי העשב הסודאני או 4 שעות במרעה הזרוע התרבותי, לאחר רעיית הפרות; המרעה הזרוע הוא בשטחים שבקירבת הנקודה ומשתרע על 55 דונם; מרעה זה מהווה כרגיל את בסיס האספקה הירוקה לפרות החולבות. עם גמר הרעיה בעשב הסודאני, ביולי-אוגוסט, וצמצום היבולים במרעה הזרוע בעקב האטת הצמיחה, מתחילים

שמעתי על תוצאות הניסויים בהזנת עגלות. תאומות אידנטיות, בשבדיה ובארה"ב, בשבדיה למדו לדעת שעגלות שניזונו לפי נורמות קטנות מאלה המקובלות הניבו בתור פרות תנובות גברות יותר מאחיותיהן התאומות, שנהנו בתקופת גדילתן מהזנה גדושה ביותר. בניסויים בארה"ב מצאו שפרות שגודלו במנות עשירות של מזון מרוכז הניבו פחות חלב מאלה שגודלו לפי נורמות תזונה נורמליות. תוצאות אלה מוסברות על ידי החוקרים בכך שגדילה המושתתת על מספוא גס ועל מנות מצומצמות של מזון מרוכז מכשירה כנראה את הבהמות לניצול יעיל יותר של המזון. המספוא הגס בעיקר, בגיל הייצור. ניסויים אלה כאילו סיפקו לי את הטעמים להצלחת שיטתנו אנו בגידול העגלות, שחורגת במובן ידוע מהמקובל במשקי הארץ.

לא התיאוריה בדבר הכשרת בהמותינו לניצול יעיל של המספוא הגס הדריכה אותנו בבחירת שיטת הגידול, אלא ההכרח לקמץ בהוצאות, כדי שנוכל לקיים את ענף הבקר במשקנו על יסודות רנטביליים. משקנו שוכן על גבולו הצפוני של הגליל התחתון, על גדות ואדי עמוד, וייצור המספוא כרוך בהוצאות גדולות בגלל מחירי המים הגבוהים בשדות שבקירבת המשק, או בגלל הוצאות ההובלה הגבוהות משדות המספוא המרוחקים שבבקעת גנוסר. לעומת זה הננו מוקפים שטחים בלתי ראויים לעיבוד בקירבת נקודת היישוב, המצמיחים שפע של צמחי מרעה טבעיים; ברור היה איפוא שניצול יעיל של המרעה הטבעי יאפשר הוזלה ניכרת של האספקה לענף הבקר.

הנהגנו, אם כן, הכוונת ההמלטות לעונת הסתיו וראשית החורף כדי שרובו של החלב יבוא מהמזון הזול שבמרעה הטבעי. הגענו לכך שהמרעה הטבעי והשלפים מספקים כ-20%—25% של כלל המנה השנתית לעדר כולו. הפרות נהנות מהמרעה הטבעי בחורף ובאביב בלבד אך העגלות רועות כ-315—335 ימים בשנה.

ההמלטות מתחילות בעדרנו במחצית אוגוסט ומסתיימות בתחילת אפריל; משום כך הונהגה שיטת הזנה של העגלות בשתי קבוצות: בקבוצה האחת מרוכזות העגלות ילידות אוגוסט-אוקטובר

מכניסים אותן לרפת הפרות ומתחילים ב"הכנתן" להמלטה. מנת ההכנה מצטרפת מהמספוא הגס הניתן לפרות ו-4 ק"ג תערובת. לאחר ההמלטה הראשונה הננו ממשיכים להוסיף יחידת מזון אחת ליום לחשבון הגדילה ויוצא שמנת הקיום ומנת הגדילה מסתכמות ב-5 יחידות ליום.

סיכום סכימאטי של מזונות העגלה עד להמלטה הראשונה נראה כדלהלן:

סוגי המזונות	עגלה מקבוצה א'			עגלה מקבוצה ב'		
	הכמות בק"ג	הערך ביח"ס	הכמות בק"ג	הערך ביח"ס	הכמות בק"ג	הערך ביח"ס
מזון מרוכז	500	500	600	600	600	600
שחת אספסת	650	260	1000	8	400	14.5
שחת משדות בעל	600	200	1000	7	330	11.5
מרעה חורף ואביב	—	800	—	27	700	24.5
מרעה קמל	—	740	—	24	400	14.5
מרעה בעשב סודאני וכו'	—	500	—	17	420	15
בס"ה	—	3000	100	2850	100	100

לנסות ולגדלה בהתחשב עם מוצאה ה"מיוחד" וכדי לא לסכן הוצאות גבוהות בגידולה הכנסנו אותה לעדר העגלים המסענה 50 ליטר חלב מלא ו-400 ליטר חלב רזה שהוכן מאבקה. כך גדלה "גלילה" בחברת העגלים ובגיל של 18 חודש הורעה התעברה. התפתחותה היתה נורמאלית ו-3 חודשים לפני ההמלטה הוכנסה לרפת ונהנתה מהכנה, כשאר המבכירות. היא המליטה בגיל של 27 חודשים וכיום היא עומדת לפני סיום תקופת החליבה הראשונה; עד 1 באוגוסט 57 היא הניבה ב-218 ימי חליבה 4640 ק"ג חלב; השיא היומי שלה היה למעלה מ-25 ק"ג; היא התעברה בפעם השניה באופן נורמאלי ובשעת כתיבת הדברים (בתחילת אוגוסט) היא חלבה כ-17 ק"ג ליום. עד לייבוש היא תיחלב כ-50 יום ויש איפוא להניח שתנובתה הכוללת תסתכם ב-5200 ק"ג ב-270 ימי חליבה. מבכירה זו סיפקה לעצמה את מחצית מנת הגדילה מהמרעה הטבעי!

עלי לציין שהקמת עדר העגלים לבשר והתקנתו במרעה הטבעי עוררו אותנו לנסות שיטה זו גם בגידול העגלות. כיוון שע"י צירוף העגלות לעדר העגלים כדאי היה לשלוח עדר בן 50—60 ראש גם למרעה הקמל.

חיים שחם

חקוק, אוגוסט 1957.

להוסיף לעגלות ק"ג אחד תערובת ליום (עד לעונה זו אין הן מקבלות מזון מרוכז כלל). כל שאריות המזון מרפת הפרות, ובעיקר שחת, מועברות לרפת העגלות. בסוף הסתיו, עם רדת הגשמים הראשונים, נפסקת הרעיה גם בקמל העגלות הגדולות ניוזנות בשחת גסה וקש עד להרבעה ונוסף לזה ק"ג אחד מזון מרוכז; עונה זו נמשכת כ-30—50 יום.

כשמגיעות העגלות להריון של 6—7 חודשים

ההפרש בסך הכולל של מזון הגדילה בין שתי הקבוצות נובע מכך שהעגלות מקבוצה ב' ממליטות על הרוב בגיל צעיר יותר, משום שנהוגה אצלנו, כאמור לעיל, הכוונת ההמלטות לסתיו ולראשית החורף.

מה הן תוצאות שיטת ההזנה הזו? 14 המבכירות שהמליטו בגיל של 2½ שנה הניבו בתקופתן הראשונה בממוצע 5217 ק"ג חלב עם 3.8% שומן ב-345 ימי חליבה. אכן, כמוכר, להסיק מסקנות מרחיקות לכת מהנסיון שלנו, כי מספר הפרות שגודלו עד כה לפי שיטה זו, קטן הוא וייתכן שגם השפעות תורשתיות מיוחדות של הפרים המשובחים יש להן חלק בתוצאות מוצאות אלה. במחזור זה של המבכירות התבלטה באופן מיוחד השפעתו הטובה של הפר "עוג", בן "עממית" מאשדות יעקב ו"דן" הקנדי מאל.מ. בהעלאת תנובת החלב ואחוז השומן.

אביא כאן את הפרטים על מבכירה אחת "מיוחדת" שקראנו לה בשם "גלילה"; זו נולדה ב-9.54.9, תאומה לעגל; הוריה הם: "גנה" — האם, שמניבה ב-3 השנים האחרונות בממוצע יומי כ-21 ק"ג חלב, והאב "דנדי" המפורסם. כידוע אין מגדלים עגלות כאלה לרבייה ולחליבה משום שרובן עקרות מלידה, אך אנחנו החלטנו